

Pályázati azonosító: 504108/13991 (201108/03550)

A fiatal József Attila élete és költészete ismeretterjesztő előadássorozat

Bevezetés

A Hamvas Béla Pest Megyei Könyvtár néhány évvel ezelőtt fogott bele először abba az innovatív kezdeményezésbe, melynek keretében egy nagyobb kiállítás megjelenik az épülete külső homlokzatán, QR-kódok segítségével további virtuális tartalmakkal egészül ki, roll-upok segítségével pedig bejárja egész Pest vármegyét. A kiállítások innovatív jellege egyrészt a 0-24-es megtekinthetőségben rejlik, másrészt pedig abban az összetettségben, amely a látogatók számára akár 5 perces élményt is képes adni, de akár órákra is lekötheti őket.

A korábbi évek értékes tapasztalatai, a pozitív visszajelzések és a nagyszámú látogató arról győzt meg bennünket, hogy a Dosztojevszkij 200, a Petőfi 200 és a Csehov 120, valamint a hozzájuk kapcsolódó programsorozatok nagy érdeklődésre tartottak számot, így a sorozatot mindenképpen folytatni kell.

A program célja és tartalma

Az aktuális ismeretterjesztő előadás-sorozat témája József Attila műveinek, gondolatainak lehetséges kapcsolódása a 21. század fiataljaihoz. Az elmúlt száz évben számtalan elmélet, értelmezés, kép, séma alakult ki József Attila személyével és életművével kapcsolatban. A politikai rendszerek mást és mást helyeztek előtérbe, torzítva ezzel a gazdag, szinte átfoghatatlan életművet. A költemények befogadását befolyásolja még sok más tényező is: a személyes tapasztalatok, olvasmányok, családi háttér, társadalmi helyzet. Arra vállalkoztunk, hogy a korábbi értelmezések, nézőpontok, kritikák, elhallgatások ismertetése után előítéletek nélkül a legújabb kutatásokba bepillantva egy közérthető, mégis árnyalt képet, egy fiatal, alkotó ember képét láttassuk. Neves irodalomtörténészek és előadóművészek részvételével valósultak meg a programok, amelyeket rögzítünk. Az előadások QR-kódokon keresztül lettek elérhetők a könyvtár homlokzatán, a mintegy hatvan négyzetméternyi üvegfelületen, utazó roll-up kiállításon, ismertető füzetben és a könyvtár honlapján (Youtube csatornáján) megtekinthető, meghallgatható virtuális kiállításon.

A kiállításban QR-kóddal meghallgatható felvételek és azok megtekintéseinek száma:

Versek, amelyeket Sipos György színművész olvasott fel:

- Mama <https://www.youtube.com/watch?v=8qIw1e5j5aM> (65 megtekintés)
- Anyám <https://www.youtube.com/watch?v=mQ8Xj64PgHs> (114 megtekintés)
- Kései sirató <https://www.youtube.com/watch?v=geaHfuq7sWE> (29 megtekintés)
- Eszmélet <https://www.youtube.com/watch?v=DXCFkh3oQX4> (59 megtekintés)
- Tanítások <https://www.youtube.com/watch?v=59KV9Akusp0> (108 megtekintés)
- Óda <https://www.youtube.com/watch?v=whCVmrFiTbA> (111 megtekintés)
- Hazám <https://www.youtube.com/watch?v=6zXe7A6sriA> (108 megtekintés)
- Emberek <https://www.youtube.com/watch?v=x-AFmUCBpiE> (29 megtekintés)
- Április 11. <https://www.youtube.com/watch?v=F7L1GP9bG7Q> (38 megtekintés)

Előadások:

- Széchenyi Ágnes irodalomtörténész előadása - József Attila Április 11 című verséről
https://www.youtube.com/watch?v=Aj2Ga4A_RZc (951 megtekintés)
- Fenyő D. György előadása - József Attiláról, a Hazám című versről.
<https://www.youtube.com/watch?v=K-zsdSLJ7Uk> (371 megtekintés)
- Tverdota György irodalomtörténész előadása - József Attila Emberek című verséről
<https://www.youtube.com/watch?v=8lUtZgmGX0Q> (578 megtekintés)

A program célcsoportjai

Az ismeretanyag különböző felületeken és médiumokban való megjelenése lehetővé tette, hogy a különböző korcsoportok a maguk által kedvelt forrásokon keresztül közelíthessék meg a tartalmakat. Így, a QR-kódokon és a könyvtár honlapján megjelenő virtuális kiállítás, a Youtube-csatornán elhangzó előadások a fiatalabb korosztályt szólítják meg, míg az ismertető füzet és a roll-upokon olvasható előadás-részletek az idősebb korosztály számára könnyebben befogadhatók.

A program eredményei és utóélete

2025. április 11-én, József Attila születésének 120. évfordulóján, a Magyar Költészet Napján nyílt meg a József Attila Tanítások című kiállítás könyvtárunk épületének homlokzatán. A kiállítást Parti Nagy Lajos író, költő nyitotta meg, köszöntőt mondott Dr. Tóth Máté, a HBPMK igazgatója. A megnyitón 120 fő vett részt. A könyvtár külső üvegfelületein elhelyezett kiállítási anyag, az intézmény zárvatartása alatt is megtekinthető, így csak hozzávetőleges adataink vannak: nagyjából 2 ezer látogató tekinthette meg.

A kiállítás anyaga roll-up formában is elkészült, amely vándorkiállításként működik Pest vármegyében. Ez alkalommal 33 intézmény jelentkezett befogadónak, amely több mint korábban bármelyik vándorkiállításunk esetében. Így az utaztatás a pályázat elszámolásáig nem ért véget, előreláthatóan 2026 novemberéig tart majd. Valamennyi tervezett helyszín alább megtekinthető, de ezek közül kiemelnénk a lezajlott eseményeket és azok látogatóinak számát:

József Attila kiállítás foglalási dátumok	Intézmény	Létszám
2025. április 28. - május 9.	Kodolányi János Községi Ház és könyvtár, Telki	120
2025. május 12. - május 23.	Könyvtári, Információs és Községi hely, Szigetcsép	160
2025. május 26. - június 6.	Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár, Budakalász	500
2025. június 10. - június 20.	Könyvtári, Információs és Községi hely, Szigetszentmárton	50
2025. július 7. - július 18.	Közművelődési Könyvtár, Farnos	50
2025. július 21. - augusztus 1.	Bihari József Községi Könyvtár, Tápiógyörgye	60
2025. augusztus 4. - augusztus 15.	Mikebudai Községi Tér	26

2025. augusztus 18. - augusztus 29.	Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár, Bugyi	150
2025. szeptember 1. - szeptember 12.	Művelődési Ház és Könyvtár, Letkés	405
2025. szeptember 15. - szeptember 26.	Heinrich Antal Községi Szintér és Könyvtár Tárnoki Községi Szintér	80
2025. szeptember 29. - október 10.	Szabadidőközpont és Könyvtár Községi Tér, Vámosmikola	50

Eddig összesen 1651 fő tekintette meg a vándorkiállításunkat. Bizonyos településeken, pl. Telkin megnyitó ünnepséget is tartottak, így más kulturális előadásokkal is össze tudták kötni a tartalmainkat. Ezzel szemben pl. Szigetcsépen az iskolásoknak szerveztek József Attilával kapcsolatos programot, amelyhez a mi kiállításunkat is kapcsolni tudták.

A kiállításhoz kapcsolódó videós anyagok megtekintéseinek számát fentebb láthatták. Ezekből egyértelműen látszik, hogy az elméleti előadásokra milyen nagy volt az érdeklődés, különösen Széchényi Ágnes irodalomtörténész prezentációjára. Ezek az online anyagok a fizikai kiállítástól függetlenül is elérhetőek maradnak a felületeinken, így népszerűségük még tovább nőhet.

A statisztikák alapján kimondhatjuk, hogy sikerült megvalósítanunk azt a célt, hogy az összeállított szakmai anyag minél szélesebb körben hasznosuljon.

A programban közreműködők

Fenyő D. György vezetőtanár
Tverdota György irodalomtörténész
Sipos György színművész
Széchényi Ágnes irodalomtörténész
Török Katalin helytörténész

Domokos Judit: művelődésszervező, képzőművész
Szöllősi Annamária: rendezvényszervező
Pásztor Balázs: informatikus, grafikus
Héjja Balázs: informatikus
Bétéri Nóra: korrektor

Szentendre, 2025.10.29.

Dr. Róth Máté
gazgató

József Attila kiállítás foglalási dátumok	Település	Intézmény
április 28. - május 9.	Telki	Kodolányi János Községi Ház és könyvtár
május 12. - május 23.	Szigetcsép	Könyvtári, Információs és Községi hely, Szigetcsép
május 26. - június 6.	Budakalász	Könyvtár
június 10. - június 20.	Szigetszentmárton	Könyvtári, Információs és Községi hely
július 7. - július 18.	Farmos	Közművelődési Könyvtár
július 21. - augusztus 1.	Tápiógyörgye	Bihari József Községi Könyvtár
augusztus 4. - augusztus 15.	Mikebuda	Mikebudai Községi Tér
augusztus 18. - augusztus 29.	Bugyi	Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár
szeptember 1. - szeptember 12.	Letkés	Művelődési Ház és Könyvtár
szeptember 15. - szeptember 26.	Tárnok	Heinrich Antal Községi Színtér és Könyvtár Tárnoki Községi Színtér
szeptember 29. - október 10.	Vámosmikola	Szabadidőközpont és Könyvtár Községi Tér
október 13. - október 27.	Monorierdő	Monorierdő Községi Színtér és Könyvtár
október 28. - november 7.	Szigetbecse	Könyvtári, Információs és Községi hely, Szigetbecse
november 10. - november 21.	Szada	Székely Bertalan Művelődési Ház és Könyvtár
november 24. - december 5.	Pécel	Lázár Ervin Városi Könyvtár és Szemere Pál Művelődési Ház
december 8. - december 19.	Maglód	Szeberényi Lajos Városi Könyvtár
december 22. - 2026. január 5.	Bernecebaráti	IKSZT és Könyvtár Bernecebaráti
2026. január 6. - január 19.	Gyömrő	Városi Könyvtár
2026. január 20. - február 2.	Szigetmonostor	Szigetmonostor Faluház Könyvtár
2026. február 3. - február 16.	Szigetszentmiklós	Könyvtár
2026. február 17. - március 2.	Veresegyház	Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
2026. március 3. - március 16.	Vasad	Vasadi könyvtár és Művelődési Ház
2026. március 17. - március 30.	Albertirsa	Móra Ferenc Művelődési Ház és Könyvtár

2026. március 31. - április 13.	Göd	Göd Városi Könyvtár
2026. április 14. - április 28.	Fót	Fóti Városi könyvtár
2026. április 29. - május 13.	Nagymaros	Nagymaros Városi Könyvtár és Művelődési Ház
2026. május 14.- május 28.	Péteri	Péteri Községi Könyvtár
2026.május 29.- június 12.	Pilisborosjenő	Faluház és Könyvtár
2026. szeptember 15 - szeptember 26.	Csomád	Művelődési Ház, Könyvtár
2026.június 13 - június 27.	Leányfalu	Faluház és Könyvtár
2026. szeptember 29 - október 13.	Csemő	CSEMŐ KÖZSÉG KÖNYVTÁR ÉS KÖZÖSSÉGI SZÍNTÉR
2026. augusztus 31. - szeptember 14.	Kismaros	Könyvtár
2026. november 16. - november 27.	Szigetszentmiklós	Könyvtár

CURRICULUM VITAE

RÉSZLET

József Attila
Budapest, 1905. évi ősz
Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum

1905-ben születtem, Budapesten, görög-keleti vallású vagyok. Apám – néhai József Áron – három esztendőskoromban kivándorolt, engem pedig az Országos Gyermekvédelmi Liga Ócsődre adott nevelőszülőkhöz. Itt éltem hét éves koromig, már ekkor dolgoztam, mint általában a falusi szegénygyerekek – disznópásztorkodtam. Hét esztendőskoromban anyám – néhai Pölcz Borbála – visszahozott Budapestre s beiratott az elemi iskola II. osztályába. Anyám mosással és takarítással tartott el bennünket, engem és két nővéremet. Házaknál dolgozott, odajárt reggeltől estig s én szülői felügyelet nélkül iskolát kerültem, csibészkedtem.

A harmadikos olvasókönyvem azonban érdekes történeteket találtam Attila királyról és rávettem magam az olvasásra. Nem csupán azért érdekelt a hun királyról szóló mesék, mert az én nevem is Attila, hanem azért is, mert Ócsődön nevelőszüleim Pistának hívtak. A szomszédokkal való tanácskozás után a fülem hallatára megállapították, hogy Attila név nincsen. Ez nagyon megdöbbentett, úgy éreztem, hogy a létezésemet vonják kétségbe. Az Attila királyról szóló mesék felfedezése azt hiszem, döntően hatott ettől kezdve minden törekvésemre, végső soron talán ez az élményem vezetett el az irodalomhoz, ez az élmény tett gondolkodóvá, olyan emberre, aki meghallgatja mások véleményét, de magában fölülvizsgálja; azzá, aki hallgat a Pista névre, míg be nem igazolódik az, amit ő maga gondol, hogy Attilának hívják.

Forrás: József Attila Összes művei IV. 1967

József Attila, 1923. évi ősz
Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum

Sipos György
színművész
felolvassa a Mama
című költeményt

ÁPRILIS 11

Széchenyi Ágnes
előadása

RÉSZLET SZÉCHENYI ÁGNES
ELŐADÁSÁBÓL

Azért esett erre az 1925-ös, fiatalkori versre a választásom, mert ez az első korszakot, az életrajz első periódusát fogja át. Nagyon különös történetű vers ez, ugyanis csak 1951-ben került elő. A Szegeden élő Stöckl Ferencné, Szatmári Rozália ekkor adta át az irodalomtörténészeknek azt a József Attilától 1925-ben kapott levelet, amelyben több verset küldött neki, köztük ezt is. Szatmári Rozália egy időben járt egyetemre a költővel. Amikor kapcsolatukról kérdezték, ezt válaszolta: „Attilával mi nem voltunk évfolyamtársak, ő másod-, én pedig harmadéves hallgató voltam. A két évfolyam több hallgatójával együtt látogattuk Bantók György professzor A filozófia lényege és felosztása című előadásait. Egy ilyen előadáson többen is hozzászoltunk a témához, az általa fejtegetett nézethez, azután József Attila is megtette a megjegyzéseit nem egészen osztva az én véleményemet.

Az előadás után odajött hozzám, és ezt mondta: »bocsásson meg, hogy hozzászóltam. Beszélgetésünk során később azt mondtam Attilának, hogy nekem nem tetszenek az ő stílusában írt versek, és hogy ezzel a felfogással meg ezzel a harcias hanggal nem lesz tanár.« Mire utal a „harcias hang”? Figyeljük meg az időrendet: március 25-én, tehát egy hónappal a levél előtt jelent meg a Szeged című lapban a Tiszta szívvel (akkor még csak Nincsen apám) című viselő vers, és nem tudjuk pontosan, hogy mikor kérte be Horger Antal József Attilát. Ügyességi eljárást is kezdeményeztek a költő ellen, de Horger már előzőleg behívták és elmondta, hogy nem engedheti, hogy ilyen nézetekkel tanári képesítést kapjon. Nem arról volt szó tehát, hogy nem fejezheti be a tanulmányait, ha akarta volna ott, Szegeden, „csak” azt, hogy ezekkel a radikális nézetekkel – gondoljunk csak erre a sorra: „ha kell embert is ölök” – nem kaphat tanári diplomát.

Szeged, 1924. november
Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum

Sipos György színművész
felolvassa az Április 11
című költeményt

ve minden törekvesemre,
 élményem vezetett el az
 y tett gondolkodóvá, olyan
 ja mások véleményét, de
 azzá, aki hallgat a Pista
 zolódik az, amit ő maga
 vják.

József Attila, 1923. október
 Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum

Azért esett erre az 1923-05, 11.
 mert ez az első korszak
 it. Nagyon különö.

